

Procesul tortionarilor lui Gheorghe Ursu, un test pentru magistrații români

Pe 9 mai s-a încheiat la ICCJ judecarea apelului în procesul tortionarilor lui Gheorghe Ursu, foștii anchetatori din Direcția a VI-a a Securității Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile. Verdictul completului format din Valerica Voica, președinte, Constantin Epure, Alin Sorin Nicolescu este așteptat pe 4 iulie.

E vorba de primul proces pentru infracțiuni contra umanității ale unor tortionari din perioada Ceaușescu. Cel care „a imaginat pentru teroare o metodă mai perfidă”¹, menținându-se mai bine de două decenii la conducerea unei țări pe care a dus-o în pragul falimentului, dar de la care cerea adulare unanimă. Un cult al personalității de tip nord-corean care în Europa nu se mai regăsea decât în Albania în acei ani, impus de un vast aparat represiv care dispunea de peste 500.000 de informatori, una din cele mai ample rețele, raportat la populație, din lagărul comunist.

Celor interesați de detaliile și probatoriul cazului Ursu – respectiv, istoria sa, motivele, mărturiile și documentele care dovedesc în mod covârșitor atât vinovăția inculpaților pentru actele de tortură la care l-au supus pe Gheorghe Ursu, cât și violența generală și sistematică a dictaturii în slujba căreia le-au comis, vă recomandăm concluziile scrise depuse la dosarul cauzei în [forma extinsă](#) (230 pagini) și în [sumar](#) (76 pagini).

Represiunea din perioada dictaturii Ceaușescu

- Probele depuse la dosarul acestui caz atât de procurori cât și de părțile civile dau un răspuns și la întrebarea: cum am acceptat noi, românii, cultul lui Ceaușescu, atât de distructiv economic și moral, atâția ani? Un număr substanțial de mărturii și documente inclusiv de la CNSAS aduc la lumină „metodica” represiunii disimulate, sau „doctrina prevenției”. Prin dezinformare, „jocuri operative”, „destrămarea anturajelor”, „compromiterea” multora din opozanți, psihiatria politică, monitorizarea populației prin „tehnică operativă” și vasta rețea informativă, delațiune, amenințări și la nevoie, o represiune violentă de tip stalinist (deseori disimulată), Securitatea a reușit să proiecteze imaginea unei forțe omniprezente prin care a terorizat societatea românească. Torturarea lui Gheorghe Ursu în închisoare este o mostră a practicilor variate de represiune la care recurgea regimul Ceaușescu în ultimele decenii comuniste.
- O caracteristică importantă a represiunii ceaușiste a fost deghizarea reprimării actelor de opoziție (de regulă „înscrișuri dușmănoase” sau „atitudini ostile” împotriva dictatorului) „sub acoperirea miliției” și a „altor organe” (justiția, spitalele psihiatrice), confecționând opozanților acuzații de drept comun sau de „trădare”, „legende” că ar fi plătiți de „agenturi străine” sau că ar fi iredentiști, sau chiar colaboratori ai Securității. A reușit astfel să camufleze cele mai multe cazuri de represiune violentă motivată politic, dar și „compromiterea”, „defăimarea” și „destrămarea anturajelor” unui mare număr de opozanți, „eroi rămași fără glorie”.
- Motivul pentru care nemulțumirea românilor excedați de frig, lipsuri materiale și umilință represiunii nu a explodat mai devreme a fost tocmai eficiența doctrinei dictatorului și a Securității de „prevenire” prin frică, disimulare și compromitere, a coagulării opozanților într-o mișcare de masă.
- Securitatea a reușit anihilarea, pe rând, a mișcărilor din Valea Jiului '77 și Brașov '87, a celor deținuți la Canal, Rahova, Jilava și alte închisori, a celor anchetați violent în sediile și aresturile Miliției și Securității din toată țara, inclusiv în Calea Rahovei nr. 39, pentru motive strict politice mascate sub pretexte de tip „huliganism”, „deținere de valută”, „parazitism” (după ce erau dați afară din slujbe). În aceste locuri au fost bătuți sălbatic, în toți anii dictaturii Ceaușescu, o întreagă populație de opozanți curajoși precum Vasile Parashiv, Gheorghe Gherghina, Ion Niculae, Paul Goma, Carmen Popescu, Iulius Filip, Nicolae Litoiu, Dumitru Iugă, Gheorghe Pavel și ceilalți zeci de deținuți de la Aiud, membrii SLOMR; miile de autori de „înscrișuri dușmănoase” rămași anonimi, „anihilați” sub „acoperirea altor organe”; unii, precum Mugur Călinescu, Emilia Kimeri, Arpad Visky, Dragoș Oloieru, Ilie Baicu, Vasile Vieru, Cornel Vulpe etc. au murit în condiții suspecte, ca și Gheorghe Ursu, fie în timpul anchetei sau detenției, fie la scurt timp după. Unele dintre victime - Mariana Gherghina-Besciu, Dănuț Iacob, Marius Boeriu, Radu Filipescu, Petre Mihai Băcanu – au depus mărturii cutremurătoare, în acest proces, despre torturile fizice și psihice la care au fost supuși. Trebuie reținut că toate aceste victime s-au aflat în timpul anchetelor și al detenției, sub puterea totală a adversarului politic, respectiv aparatul represiv, ele neputându-se apăra. Frica de această putere și violență discreționară a Securității și a instrumentului său adiacent, Miliția, i-a ținut pe români

¹ Raportul Final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (RFPADCR), București 2006, https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/RAPORT%20FINAL_%20CADCR.pdf, pag. 205.

ostateci mizeriei materiale și cultului lui Nicolae Ceaușescu timp de 24 de ani.

- La aceeași concluzie a ajuns și „Comisia Tismăneanu”: regimul Ceaușescu „*a reprimat orice încercare de împotrîvire*” prin „*supravegherea pe scară largă a populației*”, Direcția de Cercetări Penale a Securității era „*un laborator al terorii și fricii*”, ca principală armă de „*supunere a populației*”². Nenumărate alte cărți de cercetare istorică, articole, filme documentare („Memorialul durerii”), mărturii ale victimelor, documente și analize ale instituțiilor de studii și cercetări post-comuniste (CNSAS, IICCMER, IRIR, Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului din cadrul Memorialului Sighet - AIOCIMS) demonstrează pe larg atât caracterul generalizat, cât și pe cel sistematic al represiunii ceaușiste, ghidată de o doctrină a violenței emanată de dictator: „*Trebuie loviți, propriu-zis, fără cruțare. Aceasta ca măsură generală, tovarășii, care să fie luate peste tot unde avem asemenea oameni. Să discutăm pe aceea (sic!), care nu au asemenea manifestări, să-i facem să înțeleagă, să-i determinăm ca fiecare să-și vadă de treabă acolo unde este pus[...] cu organele de securitate respective, [...] să fie puși în colectivul de întreprindere în discuție, judecați, și ce vor hotărî muncitorii. Dacă vor să-i bată, să-i bată*”³.
- Deși dictatorul era detestat de majoritatea populației, cultul lui Ceaușescu a triumfat atâta vreme tocmai datorită *atacului generalizat și sistematic împotriva opozațiilor*, executat de unul din cele mai represive aparate de control al populației din lagărul comunist din acei ani.
- Pe acest fundal a debutat Revoluția Română din decembrie 1989: scânteii de solidaritate la Timișoara, apoi la București și alte orașe, urmate de aceleași metode aplicate de aceleași forțe represive: *arestări sub acoperirea miliției, bătăi sălbatice* în aresturi, penitenciare și pe străzi, *dispariții și incinerări de cadavre*. Însă de această dată, din cauza unificării rapide a opoziției, nu au mai putut acționa eșalonat, ca în deceniile anterioare. Ceea ce nu a evaluat corect Securitatea a fost potențialul de curaj și solidaritate al românilor „mântuiți de frică”. Sute de mii au ieșit din casă, cerându-și dreptul la libertate, și nu s-au mai retras, chiar în fața loviturilor sălbatice de pulane, pumni, bocanci și, curând, a gloanțelor. Așa cum arată probatoriul, inclusiv mărturia Nicoletei Giurcanu-Matei dată în fața instanței, *sute dintre ei căzuseră într-o singură zi sub puterea adversarului*, arestați fără mandat în lugubre spații de detenție și supliciu; și totuși, alții, încă mai mulți, au ieșit pe străzi a doua zi. *Atacul sistematic și generalizat* al regimului Ceaușescu, care în toți anii anteriori funcționase eficient împotriva populației opozațiilor, nu i-a mai putut anihila în întregime. Și asta pentru că în decembrie 1989, ei s-au opus dictaturii *împreună*; și s-au dovedit a fi *milioane*.

Achitarea de la Curtea de Apel București

- Multe din cazurile amintite mai sus (și descrise în concluziile atașate) erau deja documentate în dosarul „Ursu” încă la judecarea pe fond la Curtea de Apel București (CAB), demonstrând covârșitor existența *situației premisă*⁴ a infracțiunii contra umanității în acest caz. Respectiv, atât *atacul generalizat sau sistematic* al forțelor represive ale dictaturii Ceaușescu *împotriva populației opozațiilor* (pentru art. 439 Noul Cod Penal) cât și faptul că victimele erau căzute sub puterea adversarului politic, respectiv forțele Ministerului de Interne al statului român, în momentul când au suferit violențele (art. 358 vechiul cod penal). Și totuși, judecătoarea Mihaela Niță de la CAB i-a achitat în octombrie 2019 pe torționarii lui Gheorghe Ursu, sub motivul aberant (publicat în ianuarie 2020) că „*politică statului român la acea dată nu era de reprimare a forțelor de opoziție față de regimul politic și conducătorul statului prin violență*”. Judecătoarea Niță a folosit, ad litteram și aparent cinic, argumentele și chiar cuvintele cadrelor de Securitate, care de 33 de ani încearcă să-și cosmetizeze istoria, pretinzând că „*pentru temperarea și controlarea*” opozațiilor, ei ar fi folosit doar „*influențarea pozitivă a persoanei, în sensul renunțării la astfel de preocupări, prin intermediul familiei, prietenilor, colegilor[...]*”.
- Mai mult, deși a admis că „*victima Ursu Gheorghe Emil, de la momentul arestării sale... a fost anchetat nu numai de organele de poliție (...) ci și de organele de securitate*, în această perioadă fiind exercitate și violențe fizice asupra sa”, judecătoarea a concluzionat, halucinant, că victima „*nu a fost o persoană căzută sub puterea adversarului, în contextul unei situații de conflict*”. În sfârșit, judecătoarea Niță a fost de părere că Gheorghe Ursu ar fi fost „*singura persoană*”(sic!) asupra căreia, după 1965, regimul a „*exercitat violențe psihice și fizice*”.
- Este exact ceea ce au declarat la acest proces martorii apărării, foști securiști ajunși generali în SRI, printre care Aurel Rogoian - în 1989, șef de cabinet al lui Iulian Vlad, condamnat pentru genocid la Timișoara - și Vasile Mălureanu - dovedit agent al poliției politice prin acțiunea CNSAS. Autori de cărți, editori la „Vitrării” - fițiucă

² *Ibidem*, pag. 205.

³ Stenograma ședinței CPEX din 30 martie 1977, în ANIC, fond CC al PCR - Cancelarie, dosar nr. 42/1977, ff. 1-5.

⁴ Infracțiunile contra umanității sau contra păcii și omeniirii presupun, atât în Codul Penal din 1968, cât și în cel actual, o situație premisă, care înseamnă contextul în care au fost comise.

de dezinformare a „cadrelor în retragere” (pe care actualul șef al SRI a omagiat-o în decembrie 2019), influenți la televiziuni (inclusiv TVR). Declarațiile lor fac parte din propaganda pe care o promovează de 33 de ani, al cărei conținut este nu numai ridicol ridicol, dar și tragic când este pus față în față cu realitatea represiunii. O propagandă care este în același timp de înțeles, de vreme ce sunt interesați de a-și înlătura propriile vinovății, și stăpânesc, prin natura pregătirii și muncii, mijloacele dezinformării. Ei pretind că pentru acțiunile „*cu caracter critic contestatar la adresa regimului*”, Securitatea doar „*atrăgea atenția persoanei respective*”; opoziția a fost datorată „*cercurilor de influență din străinătate... îndeosebi, prin serviciile de informații*” (desigur, "agenturili"). Mai important, în anii 1980, românii nu-l detestau pe Ceaușescu și nici regimul comunist. Existau doar „*nemulțumiri în rândul unor categorii de persoane*” ca urmare a „*crizei economice mondiale*”. Pe acest fond, existau „*unele răbufniri ale unor persoane*”, dar erau soluționate, prin „*stabilirea cauzelor răbufnirii și dispunerea unor măsuri de remediere*” (!). Securitatea „*a renunțat la acțiunea violentă*”, a trecut la o „*nouă concepție de muncă care viza obținerea de informații*” „*doar despre persoane care inițiau... amenințări la ordinea constituțională*”(!). Adică, exact ceea ce spunea și Ceaușescu: „*cercurile de influență din străinătate*” și „*serviciile de informații străine*” au scos în stradă „*huliganii*” din Timișoara și din restul țării pentru „*un dolar sau o rublă*”.

Ce arată probele în Cazul Ursu

Probele de la dosarul cauzei privind vinovăția lui Pîrvulescu Marin, fost maior în Direcția a VI-a a Securității, sunt mai mult decât concludente: un număr semnificativ de martori l-au identificat direct, ca principal autor al torturilor sistematice la care a fost supus Gheorghe Ursu între 21 septembrie – 17 noiembrie 1985 în arestul din Calea Rahovei. Fostul locotenent major Hodiș Vasile (ajuns colonel în SRI) l-a secondat, fără dubiu: a fost prezent în timpul anchetelor violente, și cel puțin unul din martori l-a identificat ca autor al torturilor în perioada de la începutul lui octombrie.

Motivul pentru care Gheorghe Ursu a fost anchetat și torturat de Securitate

Acuzațiile principale ale Securității împotriva lui Gheorghe Ursu sunt sumarizate în Raportul din 30.01.1985 al inculpatului Pîrvulescu Marin:

- „*Ține în vederea publicării un jurnal în care... denigrează realitățile din țara noastră, politica internă și externă a statului român ... Însemnările mai conțin și grave manifestări de calomnie și defăimare a conducerii de partid și de stat*”;
- „*întreține legături cu ... emigrația reacționară româna de la Paris, comentatori ai postului de radio autointitulat „Europa liberă”, de la care a primit și introdus în țară tipărituri în limba română cu conținut anticomunist*”;
- „*... a furnizat postului de radio autointitulat „Europa liberă” 2 materiale în care a comentat de pe poziții dușmănoase măsurile luate de partid în domeniul construcțiilor din România, care au făcut obiectul mai multor emisiuni*”;
- „*A copiat ... referiri la necesitatea luptei împotriva statului și le-a afișat la locul său de muncă, cu scopul de a atrage atenția că situația critică ... s-ar potrive în prezent realităților din România*”;
- „*Având în vedere că URSU GHEORGHE EMIL a desfășurat o intensă activitate de propagandă dușmănoasă prin acțiuni directe sau prin intermediul unor oficine de propagandă reacționară din străinătate..., împotriva acestuia urmează a se începe urmărirea penală, continuarea cercetărilor sub stare de arest și trimiterea în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 166 al. 2 Cod penal*”;
- „*Întrucât cel în cauză întreține legături apropiate cu unii scriitori care se află în atenția organelor de securitate pentru concepțiile lor dușmănoase, urmează ca în cercetări să se clarifice și natura relațiilor cu aceștia*”.

Acuzația împotriva lui Nicolae Ceaușescu privitoare la blocurile afectate de cutremur

Într-una din scrisorile trimise la „Europa Liberă”, Gheorghe Ursu dezvăluise o crimă mai puțin cunoscută atunci a lui Ceaușescu: **oprirea consolidărilor blocurilor avariate de cutremur**, care a dus la noi prăbușiri și **a lăsat mii de oameni să trăiască în blocuri cu risc înalt de dărâmare la un nou cutremur**. Multe dintre acestea au rămas în aceeași stare până azi (cele cu „bulină roșie”). Scrisoarea a fost citită pe 4-5 martie 1979. Acuzația era pentru o crimă pe scară largă (zeci de mii de locatari au rămas să locuiască în blocuri vulnerabile), pe care Securitatea trebuia să o acopere, ținând secret ordinul criminal (gh-ursu.org.ro/19770704-sedintaCutremurCuCeausescu.pdf)

În anchetă, Gheorghe Ursu refuza să își renege scrisorile la „Europa Liberă”

Din dosarul penal instrumentat de Securitate rezulta că inculpații au încercat să obțină de la Gheorghe Ursu o retractare a scrisorilor sale către „Europa Liberă”: să admită nu numai că blocurile sunt în stare bună, dar și că scrisoarea ar fi scris-o pentru „**avantaje materiale**”. Lucru pe care acesta l-a refuzat ferm, cu toate amenințările proferate de inculpatul Pîrvulescu, inclusiv asupra familiei: „**Trebuie să arăt foarte clar că cele două scrisori expediate de mine la „Europa liberă” și a treia (pe care nu am trimis-o) nu au fost determinate în nici un fel de alte persoane... ci au pornit, în toate cele 3 cazuri, din ... datoria mea față de conștiință... repet că expedierea acelor scrisori nu a avut în vedere nici un fel de răsplată sau remunerație materială**”.

Martorii au declarat că Gheorghe Ursu a fost torturat ulterior pentru că „**nu recunoștea fapta în sensul dorit de anchetatori**”, inclusiv „**ce bani a luat**” pentru scrisorile sale către „Europa Liberă”.

Mai mult, în ședința din 3.8.1985 în care, în fața „organelor de Partid” a fost avertizat de Securitate pentru activitățile sale „ostile”⁵, ca răspuns la acuzații, Gheorghe Ursu a precizat din nou:

„...motivele pentru care am scris cele 2 scrisori la „Europa Liberă” [a fost că] atât mie, cât și altor colegi ai mei, ni s-a interzis, la un moment dat, prin dispoziție venită de sus, să continuăm consolidările. Eu am fost șef de proiect la consolidarea blocului Patria. Când am primit dispoziția de a înceta consolidarea, nu făcusem decât o treime din cele necesare pentru a asigura viețile omenești în cazul unui nou cutremur. ...am făcut tot posibilul de a continua lucrările, dar nu s-a mai putut face nimic. Am scris postulului de radio „Europa Liberă” despre acestea cu intenția că organele responsabile cu problema să audă și să revadă problema consolidărilor; iar în al doilea rând, ca locatarii blocului Patria să știe, în cazul că vor asculta emisiunea, că blocul nu prezintă siguranța pe care ar fi presupus-o consolidarea dusă până la capăt [etc]”.

Martorii arată că violențele asupra lui Gheorghe Ursu au început din primele zile după arestarea sa pe 21 sept. 1985.

În declarația acestuia, bazată pe lunga sa experiență ca „obiectiv” al Securității, Radu Filipescu considera că „*ancheta asupra lui Gheorghe Ursu a fost violentă și nu s-a oprit din cauză că ... el și-a continuat demersurile de a își recupera jurnalul. Nu a dat nici un semn că ar renunța la o acțiune disidentă dacă vă fi eliberat*”.

Jurnalul și „gravele manifestări de calomniere și defăimare a conducerii de partid”

Inculpații au transcris și atașat la finalul Dosarului Penal unele din textele „injurioase” din jurnalul „*ținut în vederea publicării*”: „19 ianuarie 1978. În cazul nostru Ceaușescu trebuie neapărat suprimat”; „23 octombrie 1978. A început Congresul XII al PCR... A fost cel mai scârbos congres, nu deosebit de celelalte, dar totuși Cultul Javrei a fost mai penibil și deșănțat că oricînd...” etc. Aceste fragmente au fost transmise „personal” lui Iulian Vlad de către Vasile GHEORGHE, șeful Direcției Cercetări Penale a Securității. Delațiunea unei colege de serviciu include următoarele: „...cu ocazia unor evenimente interne, conferințe, primirea unor șefi de state, sau alte activități la care participa conducerea de partid și de stat, Ursu Gheorghe a afirmat văzînd în presă fotografia președintelui țării noastre că nu se găsește nimeni să-i dea cu o piatră în cap... că șeful statului ar fi paranoic și alte adjective jignitoare la adresa sa. Toate afirmațiile de mai sus le-a făcut...destul de tare și cred că au auzit și ceilalți colegi”.

Martorii au confirmat că pentru „*aspectele dușmănoase din jurnal*”, Gheorghe Ursu a fost supus la un regim de exterminare în toată perioada cât a fost încarcerat la miliție, atât de inculpați cât și de informatorii lor din celulă:

„... el ne-a spus că ar fi reținut întrucît... a făcut aprecieri injurioase la adresa familiei Ceaușescu... la anchetă... a fost întrebat în legătură cu caietul respectiv”; „...îi reproșau că a scris scrisori la „Europa Liberă” sau „Vocea Americii” împotriva lui „Tăticu”, adică a lui Nicolae Ceaușescu”; „[îi reproșau] « cum trimiteai tu la „Șopârlica” (Europa Liberă) scrisori în care îl ponegreai pe „tăticu”(Ceaușescu)? »”; „i se aduceau tot felul de vini cum că uneltește împotriva Elenei și lui Nicolae Ceaușescu”; „Scopul celor doi agresori era să recunoască ceva, întrucît îi spunea „la anchetă nu ai spus așa” etc.

⁵ Versiunea transcrisă: <https://gh-ursu.org.ro/19850803-sedintaISLGC.html>

Versiunea olografă: <https://gh-ursu.org.ro/19850803.sedinta.ISLGC.Note.Gheorghe.Ursu.Babu.pdf>

Legăturile cu Europa Liberă. „Dacă ar fi recunoscut cum au ajuns scrisorile lui, nu mai pătea nimic, era în viață”

Arhiva CNSAS arată că preocuparea prioritară a Securității, conform « ordinelor și indicațiilor » primite de la Comandantul suprem, era « **legăturile cu elemente ostile din cadrul emigrației, între care angajați și colaboratori ai postului de radio „Europa Liberă”** », « **anturaje constituite din elemente cu poziție ostilă** » (f. 116v), « **cei care comentează negativ politica partidului și statului nostru, unii oameni de cultură**», cei cu preocupări « de a realiza, **în scopul publicării în țară sau străinătate, lucrări... cu conținut ostil sau interpretabil** ». Trebuiau descoperite și **oprite cu orice preț „canalele” de transmitere** a acestor lucrări către „Europa Liberă”.

Gheorghe Ursu a reprezentat un « *element profund dușmănos* » din toate aceste puncte de vedere. Pentru el, „Europa Liberă” era o șansă de salvare morală pentru poporul îngenunchiat de dictatură. În jurnal – și într-o declarație dată inculpaților, el scria că „Europa Liberă” „**trebuie să țină trează ura românilor contra regimului totalitar în care trăiesc, să-i îndemne la răzvrățire organizată sau măcar la nesupunere, sau măcar să facă totul spre a-și menține libertatea de gândire**”. Inculpații l-au întrebat la fiecare din cele 12 interogatorii din perioada 7 ianuarie – 2 martie 1985 despre legăturile cu „Europa Liberă”.

Acest subiect și „modul cum a transmis în afară materialele dușmănoase” au rămas o prioritate pentru inculpați și **în timpul detenției** lui Gheorghe Ursu. Acesta știa că dacă declara că ar fi primit bani pentru scrisori ar fi compromis și postul de radio. Martorii au declarat că *Gheorghe Ursu era anchetat pentru „legături cu Europa Liberă”* și că „*nu a recunoscut la anchetă ceea ce îi interesa*”; că „*interogatoriile*” erau „*brutale deoarece el nu vroia să colaboreze cu organele Securității cu privire la existența sau trimiterea în afara țării a unor materiale cu caracter de propagandă*”; că „în timp ce era „*schingiuit, era întrebat de scrisori trimise afară din țară*”; torționarii „...*îi reproșau că a scris scrisori la Europa Liberă*” și erau „*ofticați*” de faptul că Gheorghe Ursu „*era o nucă tare*”, „**nu declarase nimic în cursul anchetei... Dacă ar fi recunoscut cum și în ce fel au ajuns scrisorile lui, memoriile lui, la Europa Liberă... el nu mai pătea nimic, era în viață**”.

„Problema scriitorilor”. Planul de transmitere a unui manifest la Congresul PCR

Gheorghe Ursu a încercat, prin Eugen Jebeleanu, să transmită un mesaj anti-totalitar la Congresul XII PCR. Torționarii au încercat să-l facă să dea mai multe nume; a refuzat: „**Refuz să scriu în declarații numele prietenilor**”. Colegii de celulă au relatat „*Mi-a spus că era bătut de anchetator, ofițer de Securitate, întrucât acesta dorea să divulge și numele altor colegi ai ing.Ursu*”.

Afișele anti-totalitare

Gheorghe Ursu „*a afișat la locul său de muncă [...] citate ... ce conțin referiri la necesitatea luptei împotriva statului... cu scopul de a atrage atenția că situația critică ... s-ar potrivi în prezent realităților din România*”. În anchetă, el a declarat că ele corespund „**cu punctul meu de vedere privind politica internă a statului nostru**” și „*Când am făcut această faptă am căutat să-mi exprim gândirea mea, respectiv că nu sunt de acord cu unele realități din țara noastră*”. Unul din citate, pe care căuta să-l transmită la Congresul PCR, era din Simon Bolivar: „*Nici un conducător nu trebuie să rămână la putere în fruntea statului mai mult de cinci ani; altfel există riscul să devină dictator*”. Fapta de a afișa public astfel de manifeste s-ar fi încadrat, conform manualelor Securității, în articolul 166 Cod penal. Însă DSS a acționat conform „doctrinei prevenției”, care prevedea „**intervenția, de regulă, sub acoperirea organelor de miliție**”.

Torturile de la Securitate. Identitatea torționarilor

Zeci de mărturii aflate la dosarul cauzei, unele date și în fata instanței în ultimii trei ani, arată că Gheorghe Ursu a fost torturat de cei doi inculpați, maiorul Pîrvulescu Marin și locotenentul Vasile Hodiș din Direcția a VI-a Cercetări Penale a Securității în toată perioada detenției (21 septembrie-15 noiembrie 1985), în mod sistematic, la fiecare anchetă.

Unii martorii l-au identificat astfel pe locotenentul Hodiș Vasile ca torționar: „...*a fost scos la anchetă de către un ofițer anchetator de Securitate despre care Ursu Gheorghe mi-a povestit că este același cu cel care l-a anchetat și*

înainte de a fi arestat preventiv și că avea gradul de locotenent. Când s-a întors în cameră acesta prezenta urme de violență... Gheorghe Ursu a povestit cum a fost bătut de locotenentul de securitate... În zilele care au urmat... ***Ursu Gheorghe a fost scos aproape zilnic la anchetă și de fiecare dată venea bătut.*** Din câte îmi povestea, ***ofițerul anchetator îl lovea în special la tâlpi și la palme cu bastonul și în zona capului, deasupra urechii...*** Pe măsură ce timpul trecea și era scos la anchetă Gheorghe Ursu ***devenea tot mai pierdut și incoerent în vorbire***". În plus, ambii inculpați au recunoscut că la toate interogatoriile au participat împreună.

Maiorul Pîrvulescu este identificat inclusiv prin ***semnătura sa pe bonul de scoatere la anchetă, de unde Gheorghe Ursu a fost adus cu semne de violență: „era roșu la față și aveam senzația că are momente de instabilitate în timpul mersului... încă de două ori l-am mai scos din arest pe Ursu Gheorghe la solicitarea Securității...*** Doi martori l-au văzut pe maiorul Pîrvulescu când l-a scos pe Gheorghe Ursu la anchetă. Unul îl cunoștea pe Pîrvulescu de la „popotă”, și l-a indentificat și în sala de judecată; iar un gardian de la Securitate îl cunoștea pe Pîrvulescu întrucât îi era superior.

Un număr semnificativ de martori au descris creșterea treptată în violență a anchetei la Securitate, pe măsură ce victima ***„nu recunoștea la anchetă ceea ce îi interesa”*** pe cei doi torționari: de la ***„palme, ulterior în zona capului”***, apoi ***„pete de sânge în jurul gulerului la cămașă”*** și ***„câteva picioare”***, pentru ca în ultimele săptămâni loviturile din anchetă să ajungă în special ***„în zona abdominală pentru care suferea de incontinență”***, și ***„se ținea cu mâinile de burtă”***.

Gardienii, unii arestați și personalul medical la Spitalul Penitenciar Jilava au aflat că ***„la Securitate unde era anchetat”***, Gheorghe Ursu a fost ***„maltratat de anchetatori”*** respectiv ***„bătut bestial”***, ***„pe criterii politice”*** și că ***„din cauza asta a murit”***. Înainte de moarte, Gheorghe Ursu era adus de la ancheta de la Direcția a VI-a ***„ținut de subofițeri pentru a se deplasa...”***; ***„situația lui Ursu Gheorghe se degrada”***, ***„abia putea să se dea jos din pat”*** și ***„acest lucru s-a datorat tratamentului care era aplicat acestuia de cei care îl anchetau [...]”***. Gheorghe Ursu ***„prezenta semne vizibile de înrăutățire a situației [...] ținea mâna la burtă***. Cu câteva zile înainte [de momentul în care a fost dus la spital], era vizibil că se simțea rău”. Gardienii știau și de la informatori că ***„dl Ursu era bătut în anchetă”***.

Mai mulți martori relatează bătaia fatală de pe 15 noiembrie, cu două zile înainte de a fi dus la spitalul Jilava și a muri. Este identificat și de această dată inculpatul Pîrvulescu ca autor: ***„ing. Ursu a fost scos la anchetă dimineața, și adus de acolo bătut într-o pătură, întrucât nu mai putea merge. Ursu acuza în special dureri abdominale. Cert este că fusese scos la anchetă de anchetatorul lui... care era maior... Pîrvulescu[...] În tot timpul care a urmat a urlat de durere, dar nu i s-au acordat îngrijiri medicale”***, respectiv: ***„venind de la o anchetă... a început să se plângă că îi este rău de la stomac, prezentând simptome de vomă și scaune repetate. În noaptea următoare a ajuns să vomite sânge”***.

După administrarea loviturilor care urmau să-i fie fatale, Gheorghe Ursu a mai fost ***„ținut cu infecție internă”*** aproape două zile în celulă, ***„până la septicemie”***, fără să i se acorde asistență medicală, deși prezenta simptome de morbiditate. Conform martorilor, atât gardieni cât și co-celulari, întârzierea a fost deliberată, ***„din cauza Direcției a VI-a Securitate”***, respectiv ***„Ostentativ Ursu nu a fost dus la spital tocmai pentru că se dăduse o dispoziție, [...] din sfera Securității, să se ducă pe togoan fiindcă cuiva nu i-au convenit acele materiale scrise [...] vis-a-vis de regimul Ceaușescu”***; ***„întârzierea transportării ing Ursu la spital a fost intenționată și legată de anchetarea sa de către ofițerii de securitate”***.

În perioada detenției lui Gheorghe Ursu, oficiali americani au cerut explicații regimului de la București în legătură cu soarta lui și motivul arestării. Li s-a comunicat că e vorba de un ***„speculant notoriu”***, care nu a fost anchetat de Securitate.

Mușamalizarea

După uciderea lui Gheorghe Ursu a urmat acoperirea crimei.

- Securitatea a luat măsuri pentru a se păstra discreție la spitalul Penitenciarului Jilava și la IML în legătură cu cauza morții.
- S-a păstrat discreție și după 1990, la SRI. În 1990, un coleg al inculpaților, CRIȘAN Nicu, rămas în SRI alături de inculpatul HODIȘ Vasile, a participat, alături de Dan Voinea, la ancheta asupra morții lui Gheorghe Ursu.
- Inculpații au deșus mai multe versiuni de mărturii mincinoase timp de 33 de ani.

- Deși medicii consemnaseră pe foaia de observație clinică și intraoperator numeroase « echimoze » și alte semne de violență și simptome de morbiditate care debutaseră din data de 15 noiembrie (ziua loviturilor fatale), medicul legist care a autopsiat cadavrul lui Gheorghe Ursu – un informator al Securității - și procurorul Vasile Manea Drăgulin – devenit ulterior Procuror General al României - au consemnat că „moartea a fost neviolentă”.
- Securitatea, inclusiv inculpatul *Pîrvulescu*, au falsificat cauza morții, comunicând autorităților americane că « **decesul său nu are nici o legătură cu reținerea sa..., fiind datorat unei cauze naturale** », că ar fi fost operat de « **ocluzie intestinală** » și ar fi decedat « **datorită unor afecțiuni cardiace de care suferea** » (!).
- Dosarul de Urmărire Informativă a lui Gheorghe Ursu, cu numele de cod « Udrea », secretizat până în anul 2000, a fost falsificat masiv, potrivit specialiștilor CNSAS („**Forma actuală a volumelor 1-7 din fondul I 1099046 primit de la Ministerul Public nu coincide cu forma inițială creată de fosta Securitate**”).
- Dosarul Penal al lui Gheorghe Ursu a fost predat la CNSAS abia în 2006, iar jurnalul lui Gheorghe Ursu a fost sustras și probabil distrus în anii '90.
- În timpul proceselor care au avut loc pentru uciderea și torturarea lui Gheorghe Ursu, mai mulți martori au declarat că au fost amenințați, sau s-a încercat prin alte mijloace influențarea lor, în legătură cu declarațiile pe care le-au dat, sau pe care urmau să le dea.
- În 1994, în timp ce era închis pentru fapte de drept comun, Clită Marian și-a luat asupra lui uciderea lui Gheorghe Ursu, pretinzând că el e cel care i-a administrat, „*din greșeală*”, „*loviturile cauzatoare de moarte*”. Așa cum rezultă și din declarația martorului Petre Mihai Băcanu, este evident că fostul informator Clită Marian a fost „sfătuit” să ia asupra sa acest omor. În anii 1994-1995, el a încercat să convingă organizații civice și ziare (printre care Comitetul Helsinki, Grupul pentru Dialog Social/ Revista 22, România Liberă, etc) și opinia publică (prin multiple declarații de presă), că el ar fi fost cel care l-ar fi omorât pe Gheorghe Ursu. Martorul Petre Mihai Băcanu explica modul cum Clită Marian, „instruit” de adevărații vinovați de moartea lui Gheorghe Ursu, a încercat să-i „vândă” narațiunea sa.
- **Este evident că dacă această „variantă” a morții lui Gheorghe Ursu ar fi fost cea adevărată, toate măsurile de mușamalizare, secretizare și mistificare de mai sus nu ar mai fi avut sens: regimul Ceaușescu ar fi putut elimina toate suspiciunile încă de la început dându-l în vileag pe Clită Marian.**
- În toți acești ani, oameni din justiție și alte instituții ale statului au încercat mușamalizarea cazului prin varii mijloace, în principal prin ascunderea sau nesocotirea probelor și a legilor care guvernează și în România infracțiunile contra umanității.

Dezinformări ale Securității preluate de judecătoarea Mihaela Niță de la CAB

- În motivarea achitării inculpaților din 2020, judecătoarea Mihaela Niță a preluat jalnica încercare de « compromitere » a victimei de către fostele cadre de Securitate, care au pretins că nu ar fi avut motive să-l tortureze pe Gheorghe Ursu pentru că acesta nu ar fi fost „*disident*”. Din această cauză, nu ar fi fost nici *persoana căzută sub puterea adversarului*, ba ar fi fost chiar un „*privilegiat*” al regimului. Și asta pentru că „*între anii 1974 – 1981 a călătorit de nenumărate ori în Occident*”. Însă tortura la care a fost supus Gheorghe Ursu de Securitate este un fapt dovedit, și acceptat chiar de judecătoarea Mihaela Niță. Pe de altă parte, călătoriile inginerului în Occident chiar au avut legătură cu anchetarea lui violentă: în acele ocazii, el a furnizat „*Europei Libere*” scrisorile împotriva lui Nicolae Ceaușescu care au fost citite pe post.
- Călătoriile în Occident au fost folosite chiar de inculpați, conform „*metodicii*”, încă din 1985, ca argument pentru a-l „compromite” ca disident pe Gheorghe Ursu. Astfel, în nota către ambasadorului Gavrilescu destinată oficialilor americani cu privire la situația lui Gheorghe Ursu, inculpatul Postelnicu Tudor și-a însușit răspunsul întocmit de Pîrvulescu Marin: „*Ursu Gheorghe Emil, ca cetățean al Republicii Socialiste România, a beneficiat de o libertate deplină, că a călătorit în mai multe țări din Europa, încă din anul 1974 și că doar faptele sale de drept comun... au făcut obiectul cercetărilor penale și nicidecum faptele sale cu caracter politic*”.
- Trebuie amintit că modul cum obținea viza de călătorie Gheorghe Ursu arată tocmai faptul că el nu era nici pe departe un « privilegiat » al regimului. Aceasta rezultă chiar din mărturia sa din introducerea la cartea „*Europa mea*”⁶: *aprobarea pașaportului dura aproape doi ani, timp în care îi erau respinse toate cererile la „forurile*

⁶ Gheorghe Ursu, *Europa mea*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1991; Volumul a fost reeditat la Editura Polirom în 2021.

Manuscrisul cărții a fost rechiziționat, alături de jurnal, de către inculpați, conform proceselor verbale de percheziție și declarației date de Gheorghe Ursu în 24.10.1985 în fața inculpaților și semnată de aceștia (aflată în dosarul „Udrea”). Spre deosebire de acest manuscris, jurnalul nu a fost restituit niciodată.

superioare”, de la BOB la sectorul de Partid (el nefiind nici membru de Partid) și Primăria Capitalei. În final, cunoscând că dreptul de a călători era consfințit în tratatul de la Helsinki pe care Nicolae Ceaușescu îl semnase, Gheorghe Ursu se adresa acestuia, trimițând o copie a scrisorii și ziarului „Scânteia”, „*căci așa-i omul care are microbul călătoriilor, merge până-n pânzele albe*”. Acest mod tenace de obținere a dreptului de a călători a fost de altfel consemnat și în rechizitoriul cauzei.

- Gheorghe Ursu nu a fost singurul care a obținut astfel viza. În concluziile scrise am prezentat cazurile altor intelectuali care au obținut pașaport, fără a fi în acel moment nicidecum „privilegiați” ai regimului (Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Dorin Tudoran, Nicolae Breban, Mihai Botez, Ioan Petru Culianu, istoricul Adrian Niculescu, inginerul Sebastian Calotă). În anturajul lui Gheorghe Ursu, Nina Cassian și Iordan Chimet (ambii considerați de către Securitate persoane cu „concepții profund dușmănoase”, deci nu tocmai „privilegiați”), au călătorit în SUA. Motivul pentru care cei de mai sus (unii dintre ei ulterior opozanți ai regimului) au obținut pașaport în acei ani a fost, că și în cazul lui Gheorghe Ursu, insistentele cu care și-au cerut acest drept și legăturile pe care le aveau în Occident. Conform „indicațiilor” dictatorului, în astfel de cazuri, „*discernământul politic*” al Securității a înclinat în cele din urmă să le elibereze pașaportul, tocmai *pentru a evita un scandal internațional legat de încălcarea drepturilor omului în România* - respectiv, dreptul la libera circulație a persoanelor.
- În privința aprecierii judecătorești Niță că Gheorghe Ursu nu ar fi fost „*disident*” întrucât „*nu și-a manifestat public dezacordul față de politica și conducerea de stat și partid*” sau pentru că nu ar fi fost „*un opozant pe față*”, și această „legendă” a fost preluată tot de la foștii securiști. A susține că scrisorile trimise la „Europa Liberă”, care **au fost transmise pe post și deci ascultate de oricine în România**, dar și „*citatele ce conțin referiri la necesitatea luptei împotriva statului*” afișate „*la locul său de muncă, cu scopul de a atrage atenția la... situația critică a realităților din România*” nu ar fi fost o manifestare publică a opoziției față de regimul dictatorial este desigur un nonsens.
- Cu privire la asumarea sau neasumarea identității pentru actele de opoziție, acest aspect este irelevant pentru relația de adversitate dintre opozanți și regim. Autorul unui act de opoziție rămâne desigur un **opozant**, fie că, în acel moment, este cunoscut sau nu de adversarul său politic, respectiv dictatorul și aparatul său represiv sub a cărui putere va cădea ulterior. În acest caz, Gheorghe Ursu și-a asumat manifestele, afișate chiar *deasupra biroului său*, inclusiv atunci când i s-a cerut de „conducere” să le dea jos; și le-a afișat ulterior din nou.
- Pe de altă parte, Gheorghe Ursu nu a semnat scrisorile la „Europa Liberă” tocmai pentru că era conștient de gravitatea aceluia act pentru Securitate și represiunea violentă la care ar fi fost supus – așa cum de altfel s-a și întâmplat ulterior. Această caracteristică a **clandestinității** cel puțin inițiale a fost proprie majorității actelor de opoziție din acei ani. Nici disidenții Radu Filipescu, Petre Mihai Băcanu (considerați ca atare chiar de instanță de fond), Mariana Gherghina Besciu (al cărei soț, Gheorghe Gherghina a fost și el deținut politic la Aiud), Mugur Călinescu, etc. nu au semnat „înscrisurile dușmănoase” pe care le-au difuzat public. Dată fiind certitudinea reprimării de către Securitate a oricărei mișcări „ostile” împotriva dictatorului Ceaușescu, dezvăluirea numelui ar fi fost nu numai periculoasă, dar și ineficientă, zădărnicipind continuarea acțiunii. Ea ar fi dus la arestarea lor imediată, înainte ca acțiunea să aibă urmarea scontată (respectiv, diseminarea la cât mai mulți cetățeni) sau, după expresia Securității, să „prolifereze”. Așa cum și în cazul lui Gheorghe Ursu, deconspirarea sa de la început ar fi dus cu siguranță la arestarea lui încă din 1978 și zădărnicierea difuzării scrisorii din 1981 la „Europa Liberă”. Ca și Gheorghe Ursu, cei de mai sus și-au asumat faptele în momentul când au fost descoperiți (deseori ca urmare a unei delațiuni) sau reținuți de Securitate. Unii au fost forțați, prin amenințări și violență, să și le recunoască în momentul când au căzut sub puterea adversarului politic. Faptul că unii au ajuns, în perioada de ancheta sau detenție, cunoscuți prin intermediul „Europei Libere” (în general, ca urmare a acțiunilor familiei sau prietenilor) nu are vreo relevanță pentru poziția lor de opozanți ai regimului, prin însăși natura acțiunii lor inițiale. Toți acești oameni de curaj, fie că au fost numiți sau nu disidenți, fie că în final au fost sau nu arestați pentru motive politice sau pretexte de drept comun, fie că au ajuns sau nu să fie cunoscuți la „Europa Liberă”, **au fost anonimi până în momentul când, datorită unor delațiuni, au fost identificați de Securitate ca autori ai înscrisurilor respective.**
- În sfârșit, a nega faptul că între opozanți și dictatura a existat o relație de adversitate, ar trăda nu numai o profundă – și suspectă - miopie lingvistică, juridică și istorică, dar ar fi și o insultă la adresa eroilor martiri care s-au sacrificat pentru libertatea noastră.

- Pare elementar ca judecătoarii Valerica Voica, Constantin Epure și Alin Sorin Nicolescu de la ICCJ să-și apere profesionalismul și onoarea și să refuze istoria distorsionată a regimului Ceaușescu, preluată de Mihaela Niță, judecătoare a Curții de Apel, de la inculpații și de la foștii lor colegi de instituție precum Vasile Mălureanu, autor al mai multor cărți de dezinformare și posesor a unei decizii definitive, în instanță, că a încălcat drepturile fundamentale ale omului ca membru al poliției politice a dictatorului.

Miza

Este primul proces pentru infracțiuni contra umanității împotriva unor cadre ale Securității anilor '80. O condamnare ar fi un prim pas spre dreptate, dar și spre asanarea morală a istoriei și conștiinței societății românești, saturată de narațiunile mistificatoare ale foștilor securiști și informatori în acești ultimi 33 de ani. Prezenți masiv în justiție, servicii, politică și mass media, ei au transformat cel puțin parțial imaginea principalei instituții represive a regimului comunist într-una patriotică, apărătoare a „integrității teritoriale” și „ordinii constituționale” (adaptând totodată și bizarele nostalgii recente pentru Nicolae Ceaușescu). Or, așa cum rezultă din materialul probator din acest proces, cauza longevității dictatorului a fost tocmai frica populației de omniprezenta Securitate și amenințarea represiunii violente.

Însă miza încă mai hotărâtoare a verdictului în aceasta cauză se află dincolo de chestiunea imaginii fostelor cadre ale DSS. E vorba de impunitate. Pentru sutele de torționari din acei ani - ai deținuților de la Aiud, ai eroilor brașoveni din '87, ai miilor de temerari opozanți cvasi-anonimi băuți sub acoperirea Miliției, ai victimelor de la Revoluție. De la această impunitate ni se trage corupta noastră tranziție originală, neîncrederea funciară în justiție, batjocorirea momentului eroic al istoriei noastre recente. Îndoiala de capacitatea să ne schimbăm, la o adică, iarăși, soarta.

Or, condamnarea ar însemna acceptarea situației premisă pentru toate crimele, torturile și tratamente neomenoase din acea perioadă: Această situație premisa a fost de altfel constatată și de procurorul General al României Tiberiu Nițu în ORDONANȚA 2688/C/2014 din 5.11.2014 (https://gh-ursu.org.ro/ORDONANTA_2688_C_2014.pdf). Este vorba deci și de potențiale anchete și condamnări ale altor agenți ai represiunii. De ce ar fi importantă dreptatea pentru toate aceste victime? Nu cred că doar pentru memoria lor - deși e importantă, pentru că ei ne-au redat onoarea și libertatea. Însă dreptatea pentru crimele din trecut, într-o societate, e încă mai importantă pentru generațiile viitoare: *să nu se mai repete.*

O societate fără dreptate este toxică. Pentru că ucigașii sunt printre noi, au câștigat bătălia narativă, au mistificat istoria, și, rămași nepedepsiți, pot face oricând la fel. Și noi vom suferi din nou, și generațiile viitoare nici nu vor ști că istoria s-a repetat.

Dacă totuși, optimiști, nu putem accepta ca roata democrației se mai poate întoarce, ar fi bine să ne amintim de regimul creat în ultimii ani de fostul KGB-ist Vladimir Putin. Legislația crimelor împotriva umanității – izvorând din procesul de la Nuremberg - este menită să prevină tocmai astfel de sângeroase anomalii istorice.